

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 20.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 16. mai 1933.

Kostar kr. 1.50 fjóðringsárið í Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brevavarnarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

7. árg.

Socialisma í Føroyum.

Socialisma ella socialdemokrati er eftir okkara uppfatan — hvat so bæði ein og annar sigur — eisini neyðturvulig her á okkara smáu oyggjum, í tí at eisini her eru samfelags-viðurskiptini so skikkaði, at **samanhald er neyðugt, um nakað skal gerast við nokrum skili, okkara fólk til frama.** — Men her, í hesum fari, skal einki gerast fyri fólk okkara, men av fólk okkara, uttan tað at vísa tí leiðina. Sjálvt skal tað leggja alla meg sína í, og sjálvt skal tað skapa viðurskiptini í sínum býli — soleiðis sum tað vil hava tey vörðin. — Eitt og hvort fólk, og okkara við, má læra at sanna tey orð og tann hugsan, vit finna í tí danska orðataknum: »Hjelp dig selv, saa hjælper Gud dig.« — Og vilja vit, Føroyafólk, ikki ganga ta leiðina, eru og verða øll sund stongd fyri okkum; men leiðin er bert tann eina: **samanhald, samarbeiði.** —

Sum Jóhannes Patursson ykir um málið, kunna vit siga um alt arbeiði okkara: »Nú er tann stundin komin til handa á hesum landi, at vit skulu taka lógvatak saman...« —

Hans Andrias Djurhuus sigur í einum av sínum yrkingum:

»Saman at halda var ei okkum givið,
tí er so lítið burtur úr her blívið;
tí enn vit tala, men ov lítið gera.
Samhald má vera!

Stóðu vit saman, Føroya synir
sterkir,
kundu vit útint mangt eitt
roynsnisverkíð,
kundu vit frama fort til Føroya
landið.
Saman vit standið!

Ljós yvir landið samanhalda
kann gera,
tað gevur meg byrðurnar at
bera;
birtið tí brandin fjálga upp at
loga.
Væl man hann dugale

Samanhald! tað er orðið, og tað er socialisma. Samanhaldið, tað óbrótliga samanholdið um tey mál, vit vilja hava framt, og ein harður bardagi ímóti øllum tí sum heldur ímóti og vil fáa okkum til at svikja tey mál, vit hava sett okkum, tey verði seg andilg ella verðslig — tað er hetta, ið er eyðkennið fyri socialismuna. —

Vit mugu halda saman, øll vit ið hava nakað at stríðast fyri: arbeiðsmaðurin, hin ognarleysi lonarbeiðarin, handverk-
arin (smiðurin á ymsan hátt),

træðarmaðurin, fiskimaðurin, hin arbeiðandi kvinnan, øll somul eiga og mugu vit standa saman. Gera vit tað, vinna vit fram, tá fáa vit ta meg, hin einstaki ikki eigur. — Hin gamla sögan um stávarn, sum vóru lættir at bróta hvør einser, meðan eingin var mentur at bróta teir, tá teir vóru bundnir saman, er altíð sonn. »Den Snor, som legges af Strenge tre, den brister vist næppelige, det siger den Vismand foruden Spe, om hun lægges klempeleige.« soleiðis stendur hjá Peder Syv, og hetta er sannleikans orð, og standa vit saman, skapa vit sjálvi lagnu okkara, og tá vinna vit av allari móttóðu. — Men tað er hetta samanholdið, vit enn sakna her í Føroyum; her dregur hvør sína línu, og tí treingja vit til, at socialismen verður præðikað í Føroyum. — Vit mugu læra at standa saman og verja okkara viðurskipti, okkara rættindi á ein og hvønn hátt, og vit mugu arbeiða saman, vit »Føroya synir sterkir, vit mugu ikki — eins og áður — hyggja við »skeivum« eygum« at hvørjum øðrum og ikki verða soleiðis, sum sagt hevur verið, at hin eini ikki unnir øðrum ein kaldan vatnsopa. —

Hitt stóra danska skaldið Holger Drachmann sigur í innangongs-yrkingini til sjónleikin »Brav-Karl«, um hitt danska fólkvið nokur orð, sum tíverri sera væl hóskaðu at verðið sögd um okkum: »... hver snupper sig et lille Ben at gnave, hver laver sig en lille kon Butik og smiler naadigt til sin lille Mave — og griner ad det Fjols, som Intet fik«.

Tað hevur verið sagt við okkum: »Tygum mugu sum blaðstýrari av einum socialdemokratiskum blaði skriva um arbeiðisviðurskiptini her, um arbeiðararnar og fiskimenninar, um hvussu teir verða órættaðir og kúgaðir. Tygara blað hevur ta »uppgevu« at styðja teir og tala teirra sak; tí teir eru tann parturin av okkara fólk, sum ber land okkara uppi. Men vegna hitt kapitalistiska stýrslagið og arbeiðisgevaraveldi verða teir hildnir niðri í ómegd og armóð«.

»Já gaman í, her er ikki so lítið av sannleika í, og tygum hava stóran rætt í tí tygum siga, svaraðu vit, »men hvat vilja tygum at vit skulu gera? Kunnu vit fara at arbeiða fyrri monnum sum ikki skoyta um arbeiði okkara?«

Her í Havn hava vit eitt arbeiðsmannafelag, eitt felag hvørs endamálið má vera at berjast fyri betri líviorðum og stórra rætt-

indi í samfelaginum — men hetta felag stendur fjart frá tí rorslu, sum okkara blað roynir at bera boð um, tað sigur seg ikki at vilja hava við okkum at gera. —

Vit hava í Føroyum eitt stórt felag, sum í sær hevur allar okkara fiskimenn, »Føroya Fiskimannafelag«. Eisini hetta felag stendur uttanfyri og vil ikki hava nakað við okkum at gera — tað hava vit tíverri avgerandi »bevis« uppá.

Tá nú tey feløg, vit hava her á landi, hava ta stóðu, at tey einki vilja hava við okkum ella okkara arbeiði at gera, hvussu skulu vit so fara í holt við at arbeiða fyrri tey — ella teir?«

Beinleiðis halda vit okkum ikki kunna gera nakað har, vit kunna ikki so væl fara at bróta nærar fyrri tey, vit eru ikki forir fyrri at siggja annað enn, at tey fyrri fyrst mugu verða sær. —

Eitt annað er, at vit verða við at arbeiða fyrri tí socialu hugsanini um samhald í lýst og neyð, í liv og deyð. — Vit vilja verða við at bera hetta fram, at vit Føroyingar mugu, um nakað skal skapast burtur úr arbeiði og lívi okkara her heima hjá okkum sjálvum, standa saman, verja okkara rættindi á landi og á sjógv, verja okkara »nasjonalta« eyðkenni, okkara mál og **alt tað góða**, vit língu frá fedrum okkara — men á somu tíð: dyr og vind-eygu upp á víðan vegg fyrri øllum tí, sum vit kunnu fáa okkum at gagni uttanfrá.

Men fyrri tí, at vit royna at fáa okkum tað uttanfrá, okkum gagnar, og fyrri tí, at vit eru og vilja verða eitt lið í tí stóra verðaldarflokki, vit nevna: hin socialdemokratiska flokkurin, eru vit fyrst av øllum Føroyingar, og einki má og skal fáa okkum til at gloyma tað. — Hendur tað so, at okkurt verður at koma ímillum okkum og hin socialdemokratiska flokkin á tí landi, vit hoyra til, so mugu vit standa sum Føroyingar og verja okkara rætt, men á somu tíð mugu vit gera alt, sum gerast kann, fyrri at fáa lagt klárt fyrri dagin, hvat okkum skilur og fáa tað greitt. — Tí vit vilja ikki hava ósemju, tvørt ímóti, vit vilja hava samhald bæði heima hjá okkum og við øll fólk — sjálvsagt tá **serliga** við tað fólk vit eru í sambandi við, bæði rættsliga og mentunarliga, um teirra vilji til tess er eins góður og okkara. —



Stauning svarer paa Haderslev-Deputationens mækværdige Optræden.

Deputationen skulde overfor Statsministeren, at man krævede Grænsesvævn til 3 Mill. Kr. aarligt.

Við undarligum kenslum lesa vit tey orð, sum vit her prenta upp aftur í blaði okkara. Kanska onkur annar enn vit minnist á gamlar dagar.

Den »nationale« Presse — d. v. s. den Presse, der altid søger at udnytte et nationalt Spørgsmaal i militaristisk Øjemed — har gjort et stort Numer ud af Henvendelsen fra Haderslev-Mødet angaaende Grænsen.

Medens »Berl. Tid.« nærmest talte ringegående om H. P. Hansens Møde i Aabenraa, saa kan Henvendelsen fra Haderslev udnytted til militaristisk og nationalistisk Agitation. Grænsebefæstninganlæg, Gendarmeri, Bevogtning Dag og Nat, Sommer og Vinter, 3 Mill. Kr. aarligt skal det koste! Det lyder virkelig af noget stort! Her er Muligheden for en Genopblussen af Nationalismen!

Vi ved ikke i hvor høj Grad denne Deputation virkelig vil lade sig udnytte til ny Militærrummel. Helt loyalt synes den ikke at have optraadt ved at fremsætte særlig Militaristiske Krav overfor Forsvarsministeren og kun almindelige Bemærkninger overfor Statsministeren.

Men lad os sige til den Presse, der nu vejrer Luftning for mere Militærvæsen, at dertil er Tiden ikke. Regeringen har lige for Paastræffet de Foranstaltninger, som var nødvendige, men som iøvrigt blev gjort til Latter i »Berl. Tid.«. Hvad der videre skal ske — om der skal ske noget — vil blive overvejet i Regeringen; men at bygge Grænsesæstninger a la Belgien og forvandle Sønderjylland til en Militærlæjr, det sker ikke! Det vilde Danmark og ikke mindst Sønderjylland være lidet tjent med.

Men iøvrigt bør den chauvinistiske Presse for altid have forskertset enhver Mulighed for at spille Vejleder med Hensyn til Sønderjylland. Dersom Danmark i 1919—20 havde fulgt de overnationalistiske Mænd og deres Presse, da vilde Danmark nu være frygteligt stædt i Dag! De Folk, der forlangte Sønderjylland til Ejderen eller et Stykke nedenunder Flensborg, havde, om de dengang havde sejret, gjort deres Land en stor Ulykke. Nu fik vi kun, hvad der gav dansk Flertal, og derfor kan Grænsen holde.

Vi Socialdemokrater forlanger denne Grænse respekteret, og vi vil benytte Statens Magtmidler til dette Formaal. Derom maa alle være enige.

Men hvis Grænsen skal gores til Agitationsobjekt i en ny Militærrummel, saa hører Enigheden op. Og det er Sønderjyderne ikke tjent med.

Stauning svarer.

Formaalet er en ny Militærrummel. — Man mindes »Flensborg«-Dagene.

Vi søgte forleden en Samtale med Statsminister Stauning og bad ham udtale sig om den mærkværdige Deputation, som optræder saa ejendommeligt og nu lader sig udnytte til militaristisk Agitation.

Statsministeren svarer os: — Ja, jeg maa tilstaa, at denne Deputations Spor er noget usædvanlige. Jeg ser dog bort fra den Maade, hvorpaa Højrepressen udnytter denne Henvendelse, jeg undres mere over Deputationsens Medvirkning i Efterspillet.

Deputationen blev fra Kongen henvist til mig, men hos mig nøjes man med at forelægge nogle almindelige Talemaader om den Uro og Usikkerhed, som føles. Ikke et Ord nævner man hos mig om den store nye Militær-Foranstaltning, som synes at være Maalet.

Jeg svarede nogenlunde, som jeg har sagt det til »Politiken« samme Dag, at Ønskerne om Opmærksomhed overfor Uroen er imødekommet, og at Henvendelsen iøvrigt skal blive forelagt Ministeriet.

Deputationen forlod mig i tilsyneladende velvillig Stemning og gik saa til Forsvarsministeren med en Ønskeseddel af andet Indhold end den, jeg besvarede.

Der blev intet Referat optaget af Samtalen hos mig, og ingen Afteale fandt Sted om Udsendelse af Referat.

Desuagtet afgav Deputationen et Referat, der ogsaa foregav et Svar fra mig. Om Aftenen Kl. 11—12 telefonerede »Politikens« Redaktion og meddelte mig Indholdet af dette Referat, paa hvilken Foranledning jeg kortelig gengav, hvad jeg havde sagt. — Denne Gengivelse er i Hovedsagen rigtig, om saa alle Deltagerne i Deputationen skulde have glemt, hvad der er sagt.

Enhver vil iøvrigt kunne forstaa, at jeg heller ikke kunde svare anderledes, thi Deputations Ordfører skulde omhyggeligt for mig, hvad der var Henvendelsens Hensigt. Havde man forebragt mig Kravet om Grænsesvævn til ny Udgift af 3 Mill. Kr. aarlig, skulde jeg nok have svaret anderledes — i Overensstemmelse med, hvad Forsvarsministeren i Gaar udtalte til »Social-Demokraten«.

En fortsat Diskussion med dem, der staa bag Deputationen, synes imidlertid ordkesløs; nu er det klart, hvad der sigtes efter, man mindes »Flensborg«-Dagene ved at se »Berl. Tid.« i disse Dage.

En Udtalelse af Forsvarsministeren.

Vi har ogsaa haft en Samtale med Forsvarsminister H. P. Hansen. Forsvarsministeren udtaler:

— Den paagældende Deputation fremsatte overfor mig Ønsket om et Grænsesvævn og oplyste, at dette vilde koste 3 Mill. Kr. — Jeg har ikke i mindste Maade givet Udtryk for, at Re-